

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.D. Iacobi Marchantii, Pastoris Et Decani Covviniensis
SS. Theolog. Professoris, Rationale Evangelizantivm**

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Lectio 14. Explicatio Versus duodecimi. Illuminare his qui in tenebris & umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Luc. 1.
Pars prima ostendit quos Christus illuminavit in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56372)

est passio. Ipsi mors vita est, ipsius sanguis vita est, ipsius sepulchra vita est, ipsius resurrectio vita est immortiformis. Hæc ille agnoscens quod non solum lux Solis nostri vita sit, sed etiam solavel umbra.

LECTIO XIV. BIPARTITA.

Thema. illuminare hi qui in tenebris & umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Luc. 1.

PARS I.
Quor
Christus
illumi-
nari in
tenebris
agentes.

Prosequitur Zacharias suam metaphoram, & dicit Christum venisse illuminare, sive ad illuminandum & illucescendum, his qui in tenebris & caligine agebant tamquam in umbra quadam mortis. Hæc est nempe natura Solis, sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsum radios spargere, & caliginem dissipare; novamque lætitiã in celo, aëri, terra, & omnibus rebus ac animalibus præfertimque hominibus fundere, quasi vitam novam. Erat igitur Orbis sine Christo, quod esset sine Sole. Tristissima ejus facies erat & horrida, in miseria jacebat extrema, quasi in mortis umbra; in carcere & captivitate tenebrosa agebat, in infirmitatis, mortis, ac damnationis horrido loco. Plane hominem circumdabat languor & angor; poteratque dicere cum luctu luctans illud Poætæ:

Quocumq; aspicio mihi est nisi mortis imago.

At ubi ostendit faciem suam splendidissimam & lætissimam Sol noster, dissipavit caliginem & mortis imaginem, infudit lætitiã & lucem, cepitque Orbis in novam respirare vitam, dum errorum & errorum chorus fugatus est, dum Fidei lux affulsit, & vitorum infidelitatisque ac ignorantie fuliginosæ tenebræ dissipate sūt. Quapropter dicit Apostolus: Ille qui dixit de tenebris lumen splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminationem conscientie claritatis Dei in facie Jesu Christi. Adverte quam multi ante adventum hujus Solis jacebant in tenebris & umbra mortis.

2. Cor. 4.

1.
Judæi
erant in
tenebris.
Rom. 13.

Primo quidem ipsi Judæi erant in tenebris & umbra, licet Moysis legem observarent. Erat enim adhuc illa in nocte, & non nisi umbras continebat, quæ adveniente die debebant cedere, ita ut verum hic sit illud S. Pauli: Nox præcessit, dies autem gratiæ luminosus subsecutus est, & orto Sole omnia illuminata fuerunt. Omnia in figura continebant illis, modo omnia clara sunt & aperta, & Solis adventu illustrata. Quid omnes eorum ceremoniæ, quid victimæ, quid tabernaculum, quid arca, quid panis propositionis, quid propitiatorium, quid Sacramenta, quid circumcisio carnis, quid effusio tanta sanguinis? Umbræ erant: jam dissipaverunt. Velum scissum est, & apparuerunt Sancta Sanctorum his qui voluerunt oculos aperire, & veritatem agnoscere. Sed aliqui remanserunt obtecti in tenebris suis & caligine ita ut de illis dicat Apostolus: Obtusi sunt sensus eorum, & usque in hodie.

2. Cor. 3.

Rational. Evang.

num diem velamen est positum super cor eorum. Cum autem conversus fuerit ad Dominum, auferetur velamen. Subdit ibidē Apostolus: Nos autem revelata facie gloriam Domini speculantes in eandem imaginem, transformamur, à claritate in claritatem, quasi à Domini spiritu. Idem autem est ac si dicat Apostolus Moyses in caligine accepit legem, ac deinde velamen posuit super faciem suam, quod quidem velamen per Christum auferri debuit, veritate figuras complete, & luce Evangelii veteres dispellente umbras, sicut revera factum est. Sed tamen aliquibus adhuc manent oclusi oculi, aures, & reliqui sensus: quia illud velamen umbrarū & figurarum à vultu & corde eorum non est deductum; nec capere aut intelligere voluit velamen hoc per Christum dissipatum & evacuatum esse. Nos vero qui Christum profitemur, detecta facie, sive velamine tenebris antiquis, gloriam Domini per excellentissima beneficia toti Orbi exhibita agnoscimus, quæ elucet in incarnatione Domini, & redemptione, ac sanctificatione nostra. Quam gloriam incarnati Verbi intuentes & speculantes, transformamur in eandem imaginem, participesque reddimur ejusdem claritatis: quia per reflexionem radiorum ab hoc lucidissimo Speculo & Sole, lucidi efficiuntur luce Fidei & gratiæ Christi, & in dies clarius & clarus à Domini spiritu illuminamur, ut alios illuminemus nobiscum.

Hoc etiam addere possumus, quod Judæi in umbra mortis recte se disse dicuntur, quia omnia eorum sacrificia, omniſque oblatio, non nisi umbra erant mortis Christi, per quam expectabatur redemptio vera & consummata. Non enim poterant hæc sacrificia animalium morti addictorū sanctificationem perficere aut conferre: sed umbra tantum erant sacrificii crucis, in quo Agnus immolatus erat, consummaturus redemptionem & sanctificationem. Eam ob causa dicitur Agnus occisus ab origine mundi; tum quia in umbris & figuris ex tempore occisus fuit; tum quia omnis immolatio agnorum & aliorum animalium non nisi ab eo virtutem potuit nancisci.

Secundo; multo magis quàm Judæi sedebant in tenebris & umbra mortis Gentiles infideles & idololatræ: ignorantia enim salutis, ignorantia veritatis, ignorantia æternæ felicitatis eis cor & oculos obsecerat, eosque excæcarat: ita ut adamarent suas tenebras, suumque sepulchrum caliginosum cum discrimine certo mortis æternæ. Sic eorum status confusibilis recte dicitur Umbra mortis, in qua jacebant manus & pedes colligati, ad omne bonum inepti, variisque vinculis contracti quasi insutis funeris. Sed is qui educit videntes in fortitudine, similiter & eos qui exasperant qui habitant in sepulchris. Promiserat eorum compedes dissolvere, & educere eos de umbra mortis; promiserat & Solem ac lucem, quibus se & statum suum umbrosam & horridum agnoscerent. Hinc per Prophetam dictum erat de Christo: Dedit se in lucem gentium, ut Isa 49.

Luce. 2.

Isa. 60.

3.

Antiqui

Patres in

limbo se-

debant in

tenebris.

Eccli. 24.

4.

Non so-

peccato-

rum pec-

catores,

sed & pii

& iusti

sunt in

tenebris.

Is. 45.

Pii op-

pressi quo-

modo

Christi

liberato-

rem in-

clama-

viunt.

Abac. 1.

Abac. 2.

Abac. 3.

Peccatore-

rum etiam

à Christo

illumi-

nati.

falsus mea usque ad extremum terra. Ipse scilicet futurus erat Lumen ad revelationem gentium, & gloriam plebi sua Israel. Hinc inquit Vates: Surge, illumina te Jerusalem, quia venit lux tua. & ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui.
Tertio, sedebat in tenebris & umbra mortis antiqui Patres in limbo agētes, ad quos illuminandos Sol etiam hic nosse descendit iuxta suum promissum. Penetrabo omnes inferiores partes terra & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino. Quod non solum ad Patres in limbo, sed etiam ad animas agentes in tenebris & dolore Purgatorii spectat, quibus lucem imperit, & in regionem aeterni luminis educit de regione umbræ mortis.

Quarto sedent in tenebris & umbra mortis non solum qui in peccatis jacent (quæ merito umbra mortis dicitur, quia in illis sit quædam mors & mortis imitatio, eo quod sicut mors est privatio vitæ, separans animam a corpore vitæ habente, ita peccatum separat animam à Deo, qui est vita nostra, & tollit gratiam, animæ vitam: Sed etiam sedent in tenebris & umbra mortis iusti & pii, qui in afflictione tenebrosa sunt & dolore, ab imperiis oppressi. Unde dicunt apud Pl. *Humilia si nos in loco afflictionis. & cooperuit nos umbra mortis.* Circumfunditur enim eorum oculis, & menti vel umbra sepulchralis, occurruntque, continuo eorum imaginationi pericula mortis, quia omnia apud eos funesta sunt.

Pii igitur oppressi variis afflictionibus, variisque periculis ac malis, sub jugo impiorum sedebant in caligine mortis, & ad Christi Liberatorem, quæ jam fide cognoscebant, inclamabant, ut succurreret veniens, & lucem novam secum ferens. Hinc illud Abacuc: *Viquequæ lamabo, & non exaudies, vociferabor vim patiens, & non salvabitur.* Cui voci querelæ ad Messiam adventum respicienti & respiranti, responsus datur sub sequenti cap. ubi dicitur: *Scribe visum, & explana eum super tabulas, ut percurrat qui legit. Quia adhuc visus procul, & apparebit in finem, & non mentietur, si moram fecerit, expecta eum, quia veniens veniet, & non tardabit.* Postea c. 3. dicitur: *Operuit Calos gloria ejus, & laudis ejus plena est terra, splendor ejus ut lux erit, ubi Adventus Domini caelo & terræ lucidissimus, & tenebrosa omnia illustrans de claratur, simulque describitur mortis fugas, & umbræ mortis: Ante faciem ejus ibit mors.*

Hos ergo omnes, de quibus jam dictum est, quod in tenebris & umbra mortis sedent, venit Christus illuminare: nam & Iudæos & Gentiles ad lucem eduxit, & Sanctos Patres illuminavit, ac ad lucem æternitatis perduxit. Peccatores quoque, luce mirâ perfudit, ut patet in Magdalena & Samaritana, & Lazaro peccatorum figuram gerente, quæ de peccati tenebris evocavit: id etiâ clarissimè fuit in Pauli vocatione & conversione, in qua perustus fuit admirabili luce interiori, cum à Christo sibi apparente percussus fuisset prius admirabili luce interiori. Exterior

autem lux, & ejus efficacia, symboli ut erat lucis interioris & efficacia ejus. Omnis porro hæc virtus luciferæ ab eo promanabat, qui per viscera misericordie visitavit nos Oriens ex alto ad illuminandum his qui in tenebris & umbra mortis sedent. Atque in finem usque sæculi non desinet profertur lucem ex viscera misericordie suæ his qui lucem non refugiant, nec lumini sunt rebelles. Nam quod nulli gratiæ lucem non percipiant non est defectus ejus, cum omnibus eâ communicare paratus sit, sed cum illi suas adamant tenebras, lucem habent invisam, & ad illam claudunt oculos, imò in suis sponte latibulis herent, nec lucis fiat confortes, ideoque merito appellantur Lucifuge & Tenebriones.

Effectus, Solis est sua luce viatores dirigere, viam ostendere, luto sum aut præruptum iter & precipitia demonstrare, nec luto inhæreant, aut in lapides impingant, aut in foveas incidant aliæque discrimina, nam qui nocte iter agunt, multis sunt periculis obnoxii, vel ad aberrandum à via vel ad impingendum, vel etiâ ad currendum cum vitæ discrimine. Similiter affectus Solis nostri est lumen nobis præbere ad dirigendos pedes nostros in viam rectam, in viam veritatis & vitæ, in viam pacis & prosperitatis æternæ.

De impiis verè dicit Sapiens: *Via impiorum tenebrosa, & nesciunt ubi corruunt.* Cui conformiter dicit Pl. *Via soru tenebra & lubrica.* Quidam autem ex facis Interpretibus moraliter hæc explicando, sic obstacula & impedimenta varia viæ impiorum specificat: *Non placeat tibi via impiorum, quia lubrica est in luxu, rasis tenebrosa in iracundia, sibilosa in avaritia, petrosa in detractionibus, cavernosa in simulationibus, motuosa in superbis.* Imò dicam quod tenebrosa sit & lubrica in omnibus peccatoribus, qui de peccato in peccatum lubrico ruunt vestigio, & quasi montes caliginosos offendere, continuo colliduntur, donec tandem in precipitium irremediabile voluntur, de tenebris internis in tenebras æternas præcipites.

At via iustorum recta est. Et eam ipsi demōstrat lux Solis; ita ut aberrare non possint, videturque lux hæc dicere illud: *Hæc est via, ambulante in ea Nolite declinare ad dexteram vel ad sinistram.* Imò ipsa iustorum semita quasi lux splendens, procedit & crecescitur usque ad perfectum diem. Quem locum interpretans S. Greg. hoc. san. Ezech. sic differit: *In iustorum animis bonum desiderium utique, irreversibile lucis inextinguibile pars dicitur: sed cum usque ad finem vitæ in virtute proficiunt ad perfectum diem tunc veniunt, quando ad celestium regna producti in eam lucem quam desiderant, iam minus aliquid non habent.* Et rursus hæc de re agens 17. regill. ep. 152. adjicit: *Nunc quidem dies est cum lux nobis veritas insilget, sed adhuc perfectum non est. Tunc perfectus eris, quando nihil de nocte peccati in mente noxia erit. Crescite ergo usque ad perfectum diem, ut quomodoque patria æterna videatur, bonorum hic operum argumenta dilatentur: quatenus tantò post in retributione major sit fructus muneris, quanto nunc studium esse veritatis laboris.*

PARS II.

Quomodo Christus suos pedes nostros in viam pacis dirigat.

Prov. 4.

Ps. 34.

Hugo Carde in Pro.

Isa. 30.

Prov. 4.

Illud porro verum est, & notatu dignum, illos speciali luce digni, qui sunt in fine viae aut vite, quia eorum pedes maxime egunt directione ob tenebras & umbram mortis, qua tunica reperiuntur in voluti, incerti quam viam ineamt, & ad quem terminum sint perventuri, an felicitatis aeternae, an aeternitatis tenebrose & infelicis? Variæ tunc eis tenebrae offunduntur, variæque obtenduntur multiplicatae, laquei & retia, voragines & præcipitia. Caligo infidelitatis, motes præsumptionis, gurgites desperationis, diffidentiae scrobes, anxietatis nebulae occurrant. Hostes & bellâ viam oblidant cum mille obstaculis tenebrosis. Nec minus molesta sunt hæc omnia, nec minor numero, quam ea quæ obliterant Filii Israël in terrâ promissionis pergentibus. Sed sicut illis non defecit columna ignis in nocte usque ad ingressum promissæ terræ; sic nec piis Dominus deest luce sua, donec eos introducat in locum quem promissit. Ideo adventante hæc nocte & caligine ejus præsentiam & lucem toto requirunt pectore, cum discipulis dicentes:

Circa finem viae vel vite pedes suorum specialiter dirigis.

Luc. 11. Exempla.

V. Stani. Roscium in vita Hof.

Pedes nostri affectus nostri; ad illam suspirare debet cor nostrum, donec pertingat in Jerusalem, hoc est visionem pacis, in quietum esse debet. Hæc iterum pax est de qua Apostolus: Pax super illos & super Israël Dei.

Exempla.

Mane nobiscum Domine, quoniam advesperascit. Quæ quidem verba frequentissime durante via in corde & ore habebat magnus olim sanctitate & sapientia Cardinalis Hofius, suo tempore religionis a vitæ Atlas contra Lutherum & Lutheranas hæreses, tum in Polonia, tum in Germania. Quocirca & morti proximus sacra sumpta Synaxi crebro id ipsum repetebat: *Mane nobiscum Domine, quoniam advesperascit.* Et certe Dominus mansit cum eo, tum in vita, tum in mortem vita quidem, magna per eum operans; in morte & termino vitæ, in lucem sanctam & beatam eum suscipiens.

Profecito & in hoc vita termino posito, multique tenebris & periculis obfessos plurimum consolatur verus hic postremus nostri Cantici: *Per viscera misericordiae Dei nostri in quibus visitavit nos Oriens ex alto: illumine hæc qui in tenebris & umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.* Pax apud Hebræos omne bonum, omnemque designat felicitatem. Pax interna, pax externa, pax aeterna felicitas nostra est, sive in via, sive in patria. Ad illam dirigi debent pedes, hoc est affectus nostri; ad illam suspirare debet cor nostrum, donec pertingat in Jerusalem, hoc est visionem pacis, in quietum esse debet. Hæc iterum pax est de qua Apostolus: *Pax super illos & super Israël Dei.*

Huc spectat quod de S. Gothardo Episcopo Hildefimensi legimus. Hic in extrema agens ægritudine voluit totum Psalterium perlegi a Sacerdotibus suis apud lectulum suum. Hic pius mos olim, tum Episcoporum, tum Virorum Religiosorum: Nam & de S. Antonio Episcopo idem legimus; & de S. Petro Caesestino & S. Vincentio Dominicano habemus, quod cum ultimis. *Psal. Laudate Dominum in Sanctis ejus.* Ultimusque ejus Versus. *Omnia spiritus laudes Dominum.* recitaretur ad eorum lectulum, illum Versum resumendo, & aliquoties repetendo, spiritum reddiderint Deo, in æternum eum

in Caelis laudatum. Porro S. Gothardo Psalterio jam profecto, voluit addi officium proprium illius diei. Quod cum perlegeret, & matutinis laudibus persolutis, perventum esset ad Versum finalem Cantici Benedictus, *illumine hæc qui in tenebris & umbra mortis sedent*, ipsemet in agone jam deludans, ægrè apertis oculis subdidit: *Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.* Cumque Clerus subdidisset, *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto*, cum Antiphona, *Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum*, ille ab altantibus à lecto sustollebatur, an maque illa felicissima, ergatulo corporis soluta, quietissime migravit ad Caelos, & in locum aeternæ pacis transiit. Erat autem infra Octavam Ascensionis Dominica. Vide Surium in vita ejus mense Majo.

Utquam & hoc nobis contingat in mortis agone, ut cum Psalte possumus dicere in securitate: *Benedictus Dominus die quotidie: prosperum iter faciat nobis Deus salutarium nostrorum. Deus noster, Deus salvos faciens, & Domini Domini exitus mortis.* Utique benedictus est Deus, & per singulos dies à Fidelibus est specialiter benedictus, & rogandus, ut prosperum nobis iter ad se faciat, mortis tenebras dispellens, tentationes removens, omnia salutis impedimenta propulsiâs; nos denique dirigens & illuminans in illa via horrida & tremenda, ubi tot hostes & obstacula ac pericula. Ipse est *Deus salutarium nostrorum*, hoc est, Deus salutis nostræ, qui non ab uno, sed à pluribus salvar periculis, qui nos vocavit, peccata remisit, & per gratiam iustificavit, ut salutem consequeremur aeternam. Ipse est *Deus noster* speciali titulo per carnem assumptam; qui se nalcens dedit focum peregrinationis nostræ; convalescens dedit se in edulium & in carnis viaticum; se moriens dedit in pretium & lytrum redemptionis; se regnans dat in præmium, absolute finire nobis suæ gloriam indulgens visionis & fruitionis.

Ipse est *Deus salvos faciens*; quianemo salvatur nisi per ipsum, habetque potestatem & voluntatem omnes salvandi, si & ipsi velint: ac efficaciter tuos salvat electos. Ab ipso est salus, à nobis perditio. Non desinit nobis dare auxilium utque in suum, si illud expectemus, & expectamus, manumque porrigamus auxiliatori & salvatori. *Et Dominus Dominus exitus mortis.* Cum ipse non querat mortem & ruinam hominum, sed omnium salvationi studeat, & inhiat, ac invigilet ipsius etiam est nostra è morteeductio, quia Dominus vitæ est, & Dominus mortis, Dominus iacentium in sepulchro & resurrectionis eorum Dominus; sive, qui *habet claves vitæ & mortis*, ut liberet nos à morte quando voluerit. Ergo sit benedictus, & nos non deferrat in hoc itinere quo pergitur ad tenebras & mortem, donec nos faciat pertingere ad diem claræ aeternæ visionis & vitæ, & per mortis tramitem transferat nos ad immortalitatem. Concludamus hæc omnia hoc exemplo.

P. 67.

Apo. 2.

Exempl. Refert Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis. lib. 2. Mirac. c. 22. de Mathæo Albanensi Episcopo. Viro sancto, ipsum ad extremum venisse ipsâ nocte dicata Christo nascenti. Cum verò noctis medio resonantes Templi campanas audisset, dum Gloria in excelsis Desintonatur, quo potuit gestu & voce in lætitiâ erumpens, dixit: *Christus natus est nobis, Gloria in excelsis Deo.* Sicque totum Hymnum illum Angelicum mira pietate pronuntiavit. Aurora autem adventante, ad imaginem Crucifixi sese convertens, dixit: *Eia amantissime Domine mihi, hanc mihi gratiam impertire, ut hac nocte qua natus*

dignatus es, moriar. Hæc ejus postrema fuere verba. Nec fuit irritum votum. Cum enim iam in aurora illud inchoaretur in Missæ introitu, *Lux fulgebat hodie super nos;* animam reddidit vocatam in partem fortis Sanctorum in lumine. Ergo quia ipse optarat totâ cordis & vocis contentione *Deo Gloriam;* & *Pacem hominibus bonæ voluntatis;* exaudivit Dominus ejus voluntatem, & pium votum in die quo per viscera misericordiæ suæ visitavit nos Oriens ex alto; & illuminavit tenebras in tenebris & umbra mortis, direxitque pedes ejus in viam æternæ pacis.

TRACTATUS IV. DE FESTIS INFANTLÆ DOMINI IESV.

LECTIO I.

Thema. Per viscera misericordiæ visitavit nos Oriens ex alto; illuminare hu qui in tenebris, &c.

Soliti sunt olim Gentiles speciali cultu Solem orientem tanquam Deum adorare, & ei sacrificia offerre; quia Soli orienti non solum lucens sed & omnia alia beneficia, quasi ab ipso accepta referebant. Hinc illud Virgili duodecimo dæcimo Æneidos:

Illi ad surgentem conversi lumina Solem; Dant fruges, manibus salus, & tempora ferro Christus; Summa notant pecudum, patrisque aliorum li natiens.

De hac re etiam dicitur: *Si vidi Solem cum fulgeret; vixit in oculis suis manum meam ore meo, quæ est in Oriente quitas maxima.* Negatio contra Deum altissimum; Quasi dicat: Deus non habeat partem mecum, & mihi non sit propitius, si more aliorum Gentilium inspexi Solem ut adorarem eum, etsi in signum adorationis & reverentiæ, manus meas verus eum protenderim, & postmodum ad os reducens, illas oculatus fuerim quasi ejus luce sacratas & perfusas. Hæc nempe oculum erat ritus salutandi & adorandi Solem, maxime in oriente suo, teste S. Hieronymo, l. 1. contra Rufinum, & alios.

Huc etiam spectat quod Josias dicitur abstrulisse equos quos dederant Reges Iuda Soli, & currus Solis combussisse igni. Nempe soliti sunt Gentiles, & tunc temporis eorum imitatore Judæi, devovere Soli equos, & illos alere publico sumptu. Quibus quidem equis vehebantur eum quadriga certi viri, qui designabantur quotidie ut in Montem summo mane procederent, ad Solem orientem salutandum & adorandum, ut aliqui dicunt. Vel certe

hi qui serviebant ad statuum Solis per vicos solemniter circumducendam certis temporibus, ut adoraretur, & ab eo serenitas, aliæque beneficia impetrarentur. Denique sicut tauros Jovi, ita & equos Soli solebant hi idololatæ immolare, & Hammis abluere; ad sacrificium ergo alebantur.

Notum est apud Ezechielem quomodo conqueratur Dominus introducens Prophetam in atrium domus Domini interius, ubi offendit ei quasi viginti quinque viros dorsa habentes contra templum, sive contra Arcam Domini, & facies ad Orientem, & adorabant ad ortum Solis, applicabantque Rannum ad naves suas. Hæc erat altera caeremonia adorationis, quâ Rannum lauri, quæ sacra erat Soli, oleculabantur, & deindè naribus applicabant, quasi gratias agent es de ejus odore suavi, simulque osculando laurum, Solem osculari & venerari, sive adorare censebantur; quem quia contingere communis non poterant, per laurum saltem eunus attingere sibi videbantur, & se illi vovere.

Certe hæc adoratio Solis orientis (quasi divinum quoddam Numen foret) cum suis caeremoniis & sacrificiis merito reprobat in sacris litteris tanquam abominatio, & iniquitas pessima, & negatio contra Deum Altissimum, quasi non esset Deus Altissimus. Creator ipsius Solis, & lucis ejus AuGtor, solus ipse adorandus. Nos interim Christiani Nativitatem Christi Filii Dei pie celebrantes, merito tanquam Solem nostrum agnoscamus, & in Oriente suo eum adoramus, quia secundum divinitatem: *Lumen est de lumine, splendet gloria.* & *Candor lucis Sap. 7.*

æterna; secundum humanitatem verò est Lux vera, quæ venit in hunc mundum, ut illum et omnem hominem venientem in hunc mundum, simulque omnem hominem ex hoc mundo excuntem; & ut dirigat quemlibet in viam pacis & æternæ lucis, si non diligant homines magis tenebras, quâ lucem. Hic est Sol

Pro die natiuitatis Domini nostri Jesu Christi: ut sol dicitur ad orientem adorandi Solem, maxime in oriente suo, teste S. Hieronymo, l. 1. contra Rufinum, & alios.

Ritus adorandi Solem.

Ezech. 8.

Cl. na. D.

Ioan. 1.